

Asia: VN/27266/2024

Lausuntopyyntö pankkipalvelulainsäädännön arviointia koskevasta työryhmämietinnöstä

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne yrityksen ja yhteisön perusmaksutiliä koskevista ehdotuksista

Ei lausuttavaa.

2. Huomionne asiakaspalvelua koskevista ehdotuksista

Ei lausuttavaa.

3. Huomionne muista esityksen yhteydessä arvioiduista aiheista (esim. yhdenvertaisuus, raportointi, jatkoselvittävät aihekokonaisuudet)

Heta – henkilökohtaisten avustajien työnantajien liitto ry (myöhemmin Heta-liitto) toteaa, että työryhmän mietintö on pankkipalveluiden yhdenvertaisen saatavuuden näkökulmasta kannatettava ja oikeasuuntainen. Peruspankkipalveluiden on välttämättömyyspalveluina oltava yhdenvertaisesti kaikkien saatavilla. Näiden palveluiden toteutumisessa on kuitenkin YK:n vammaisyleissopimuksen määräyksistä huolimatta puutteita erityisesti tilanteissa, joissa vammainen ihminen tarvitsee toisen ihmisen apua pankkipalveluidensa hoitamiseen. Heta-liiton näkemyksen mukaan työryhmän jatkovalmistelussa tulisi varmistaa vammaisten ihmisten oikeuksien toteutuminen sekä kuulla keskeisiä sidosryhmiä valmistelun tuloksista myöhemmin uudestaan.

Heta-liitto pitää hyvänä ja kannatettavana nyt esitettyjä muutoksia, joissa luottolaitoslakiin tarkennetaan pankkien velvollisuutta esteettömään ja saavutettavaan palveluiden tarjoamiseen sekä lisätään viittaus yhdenvertaisuuslakiin. Nämä muutokset ovat Heta-liiton näkemyksen mukaan oikeasuuntaisia ja edistävät YK:n vammaisyleissopimuksessa turvattujen oikeuksien toteutumista. Luottolaitoslain 15 luvun 1 §:ään tehty hyvää pankkitapaa koskeva tarkennusesitys, jonka mukaan luottolaitoksen on otettava toiminnassaan huomioon asiakkaan ja eri asiakasryhmien asema ja etu sekä tarjottavien palveluiden luonne, parhaimmillaan edistää jokaisen asiakkaan yksilöllisen tilanteen kokonaisvaltaista huomioimista.

Työryhmän mietinnön luottolaitoslakia koskevista yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkennetaan myös vammaisen ihmisen oikeutta käyttää avustajaa hänen hoitaessaan pankkipalveluitaan. Mietintöesityksessä luottolaitoslain 15:1 §:n perusteluissa viitataan avustajan käyttöön, kun taas 15:6 §:n esitöissä on jo nykyiselläänkin (HE 123/2016) mainittu mukauttamismuotona vammaisen ihmisen henkilökohtaisen avustajan käytön salliminen. Oletettavasti luottolaitoslain 15:1 §:n perusteluissa avustajalla viitataan vastaavasti nimenomaan henkilökohtaiseen avustajaan eikä kehen tahansa vammaisen ihmisen valitsemaan henkilöön. Heta-liitto katsoo, että mietintöesityksessä tulisi tarkemmin huomioida se, että vammaisen ihminen saattaa tarvita pankkipalveluidensa hoitamiseen jonkun muunkin kuin nimenomaisesti hänen henkilökohtaisen avustajansa apua. Näin voi olla esim. silloin, jos vammaiselle ihmiselle on myönnetty vain hyvin vähän vammaispalvelulain mukaista henkilökohtaista apua tai hän on kokonaan vain sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden piirissä (esim. kotihoito). Vastaavasti jos vammaiselle ihmiselle on myönnetty henkilökohtainen apu ostopalveluna tai palvelusetelillä, voi avustajien vaihtuvuus olla jatkuvaa, jolloin pankkipalveluihin liittyvää apua pyydetään esim. perheenjäseniltä.

Heta-liiton näkemyksen mukaan edellä kuvattujen tarkennusten lisääminen nyt lausuntokierroksella olevaan esitykseen tukisi myös myöhempää jatkovalmistelua, kun avunkäyttämistä ei olisi rajattu tarpeettoman tarkasti vain henkilökohtaiseen avustajaan. Jatkovalmistelussa tulee varmistaa, että vammaisten ihmisten mahdollisuudet hyödyntää pankkipalveluita (esim. vahva sähköinen tunnistaminen ja maksukortti) toteutuvat riittävällä ja YK:n vammaisyleissopimuksen 12 artiklan edellyttämällä tavalla.

Heta-liitto pitää erittäin tärkeänä sitä, että pankkipalveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen liittyvää valmistelua jatketaan. Varsinkin, koska kyse on välttämättömyyspalveluista, tulee lainsäädännön turvata näiden palveluiden toteutuminen yhdenvertaisesti kaikille ihmisille. Jatkovalmistelussa tulee tarkastella ainakin maksupalvelulakia (290/2010) sekä lakia vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista (617/2009) sekä arvioida näitä YK:n vammaisyleissopimuksen 12 artiklan sekä yhdenvertaisuuslain (1325/2014) toteutumisen näkökulmasta. Nykyisellään ongelmia ilmenee erityisesti tilanteissa, joissa vammaisen ihminen tarvitsee toisen henkilön apua käyttääkseen maksukorttiaan tai vahvan sähköisen tunnistautuminen yhteydessä. Jatkossa näistä tulisi säätää nimenomaisesti. Vaikka ehdotettu uusi luottolaitoslain 15:6 §:n viittaus yhdenvertaisuuslakiin varmasti osaltaan korostaa yhdenvertaisuuslain ensisijaisuutta suhteessa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä säädettyyn lainsäädäntöön silloin, kun kyseessä on syrjintään liittyvien näkökohtien arviointi, ei tämä viittaus vielä riitä turvaamaan vammaisten ihmisten yhdenvertaista oikeutta peruspankipalveluihin.

4. Halutessanne voitte jättää tähän muita huomioita

Ei lausuttavaa.

Eräheimo Arlene

